

VYUŽITÍ NOVÉ VYSOKOŠKOLSKÉ UČEBNICE NĚMECKÉHO JAZYKA V ODBORNÉ JAZYKOVÉ PŘÍPRAVĚ (MIT DEUTSCH IN EUROPA STUDIEREN, ARBEITEN, LEBEN)

UTILIZATION OF NEW COLLEGE TEXTBOOK OF GERMAN LANGUAGE IN SPECIALIZED LANGUAGE TRAINING (STUDY, WORK, LIVE WITH GERMAN IN EUROPE)

Milada Odstrčilová

Anotace:

Představovaný soubor učebních materiálů v podobě flexibilních modulů s vysokoškolskou specifikou byl dokončen v roce 2004 mezinárodním týmem autorů v rámci projektu EU na podporu odborné jazykové přípravy na vysokých školách a univerzitách, na podkladě rámcového curricula, implementovaného v rámci téhož projektu. Autorka konferenčního příspěvku je členkou autorského týmu.

Klíčová slova:

Integrační proces v Evropě, stanovení cíle, programový modul, ústní interakce, samostatný ústní projev, jazykové hry

Abstract:

Presented file of teaching materials as flexible program units with college specification was completed in 2004 by an international team of authors within the EU project to support specialized language training at colleges and universities, based on the frame curricula implemented within the same project. The author of the paper is a member of the team of authors.

Keywords:

Integration process in Europe, goal setting, module, program unit, spoken interaction, self-competence spoken production, language games

ÚVOD

V roce 1996 byl zahájen mezinárodní projekt „studium doprovázející výuka němčiny na univerzitách a VŠ“, podporovaný Goethe-instituty zúčastněných zemí a nadací R. Bosche. Zahájen byl v Polsku, kde bylo zpočátku hlavním cílem udržení jazykových center na univerzitách. Další země, které se postupně přidávaly, si kromě stabilizace a modernizace vysokoškolské výuky německého jazyka s odborným a profesním zaměřením kladly za hlavní cíl srovnatelnost výsledků této odborné jazykové přípravy (OJP). Jedním z výsledků projektu je Rámcové curriculum (RC) polské (2001) a česko – slovenské (2002), rozpracovávající novou koncepci výukových programů a učebních procesů, která by umožnila dosažení pokud možno srovnatelných znalostí jazyka. Výuka NJ v OJP musí být ovšem specifická a musí odpovídat požadavkům studijních programů dané VŠ. Výchozí jazyková úroveň by po střední škole měla přibližně odpovídat úrovni německého certifikátu ZD (Zertifikat Deutsch als Fremdsprache) nebo rakouského jazykového diplomu (Österreichisches Sprachdiplom), t.j. stupni B1 Evropského referenčního rámce pro výuku, studium a hodnocení cizích jazyků (ERR). Curriculum předpokládá zakončení výuky závěrečnou zkouškou, jejíž požadavky jsou

srovnatelné s mezinárodně uznávanou zkouškou ZMP (Zentrale Mittelstufenprüfung). Cílem výuky v OJP je tedy dovést studenty až ke stupni C1 Společného evropského rámce. Principy obou rámcových curriculumů jsou aplikovatelné na vysokoškolskou výuku všech cizích jazyků nefilologického zaměření, kladoucí si za cíl především dosažení schopnosti studentů komunikovat specifickými odbornými jazykovými prostředky.

CÍLE A METODY

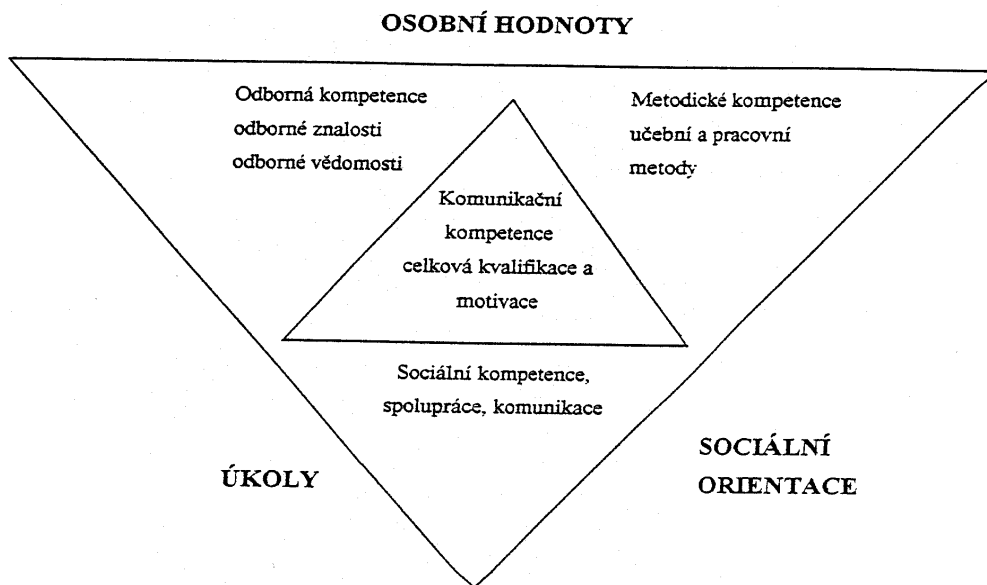
Během zkušební fáze, t.j. při evaluaci a implementaci zkušebního znění RC, se ukázala potřeba učebních materiálů s vysokoškolskou specifikou, které by byly vypracované na podkladě uváděných RC, t.j. odpovídaly jejich cílům, principům, metodice, obsahu učiva i kritériím kontroly a hodnocení výsledků výuky. Tento soubor učebních materiálů, vypracovaný opět mezinárodním kolektivem autorů, je připraven k vydání u nakladatelství Fraus v Plzni pod názvem „Mit Deutsch in Europa studieren, arbeiten, leben“ = „Studovat, pracovat, žít v Evropě s němčinou.“ Hlavní redakce je zásluhou vedoucí týmu Dorotheý Lévy-Hillerich a Renaty Krajewské-Markiewicz. Autorka tohoto příspěvku je členkou autorského týmu od zahájení celého projektu. Příspěvek by chtěl představit tuto novou učebnici a zamyslet se nad jejím využitím v OJP na KJ PEF ČZU. Nejpraktičtější formou učebnice pro naše potřeby se ukázal být soubor učebních materiálů v podobě flexibilních modulů. Obsahuje vlastní učebnici, příručku pro učitele, kazetu a evaluační testy ve smyslu Evropského jazykového portfolia. Měřítkem pokroku není gramatická progresse, takže lekce lze vhodně kombinovat a nemusí být probírány ani postupně ani všechny. Učebnici lze tedy použít jak jako učebnici pro vybrané kurzy (specializace), tak jako materiál doplňkový ve výuce cizího jazyka odborný. Získané učební návyky a zprostředkovanou metodickou kompetenci studenti využijí i při samostatném studiu v rámci celoživotního vzdělávání.

VÝSLEDKY

„Mit Deutsch in Europa“ obsahuje kromě úvodní lekce 4 hlavní jednotky (flexibilní moduly): I. Vysoké školy a univerzity, II. Integrovaný proces Evropa, III. Perspektivy a technologie budoucnosti, IV. Evropské jazykové portfolio. Jednotka I má dvě kapitoly: Studium a praxe v cizině, Interkulturní rozdíly, jednotka II pět kapitol: Orgány EU, Sociální integrace, Člověk a prostor, Peníze a měna, Zemědělství, jednotka IV tři kapitoly: Bio- a genové technologie, Obnovitelné zdroje energie, Informační a komunikační procesy. Kromě autentických převážně odborných textů obsahují všechny kapitoly v úvodu jako vstup a motivaci k tématu literární text švýcarského kabaretisty a spisovatele Franze Hohlera. Autor své texty také sám nahrál. Transkripce všech poslechů jsou rovněž k dispozici. Učebnice obsahuje všechny typy cvičení – úkoly uzavřené, polootevřené i otevřené, jazykové hry i možné projekty. Trénují se všechny jazykové dovednosti pomocí kombinace sociálních forem práce, rozvíjí se interkulturní komunikativní kompetence jednání. Za účelem rozvoje učebních strategií je zaveden důsledně do každé kapitoly tzv. metodický trénink. Protože právě zde je nová učebnice nejvíce inovativní, podejme zde přehled užitých metod: 1.ABC-Memory, 2.Ložisko, 3.Techniky diskuse, 4.Metoda pro a proti, 5.Horká židle, 6.Hry ve výuce, 7.Paměťová mapa, 8.Asociogram, 9.Komentář k názorným obrazům, 10.Komentář ke grafickým znázorněním, 11.Napsat/přednést referát, 12.Resumé, 13.Zápis, 14.Čtenářský dopis, 15.Tržiště, 16.Učení po zastávkách, 17.Výměna rolí, 18.Projektová práce, 19.Metaplán, 20.Brainstorming, 21.Dotazy, 22.Stojka, 23.Prezentace, 24.Pohyblivé skupiny.

Abychom studenty názorně přesvědčili, že pro úspěšnou profesní komunikaci potřebujeme nejen kompetenci odbornou a metodickou, ale také sociální, můžeme využít při použití různých sociálních forem práce ve výuce např. literární text F. Hohlera „Die zwei Forscher“ z prvního modulu. Předvedme didaktizační návrh možného postupu: Rozdělíme studenty do skupin, ideálně do dvou – A a B, ale při velkých počtech studentů

v kruhu může být skupin A i B více. Rozdáme první část textu a pomocný pracovní list se slovní zásobou použitelnou pro splnění 1. úkolu: Po přečtení předložené části představí skupiny A plénu badatele siru A. Fleminga, skupiny B zase F. Bracka-Peacocka. Po prezentaci výsledků skupinové práce dostanou studenti další část textu, po jejímž přečtení se pokusí individuálně dopsat příběh sami do konce. Své příběhy si pak navzájem představí v plénu. Potom dostanou poslední část textu, kterou porovnají se svými verzemi a v diskuzi v plénu porovnáme společně rozdílné kompetence obou badatelů, abychom mohli zdůraznit nutnost jejich souhry.

Na závěr si poslechneme celý příběh z nahrávky přednesené autorem textu, takže ve vyučovací jednotce budou procvičeny všechny druhy dovedností – čtení, poslech, kreativní psaní, souvislý projev, diskuse.

Uveďme znění textu Die zwei Forscher v originále:

1. část:

Als Sir Alexander Fleming noch nicht Sir hieß, sondern nur Alexander Fleming, hatte er im chemisch-medizinischen Trakt des St. Mary's Hospitals in London ein Labor, in welchem er Forschungen auf dem Gebiet der Bakteriologie betrieb. Tür an Tür mit ihm forschte sein Kollege Foster Brack-Peacock. Foster Brack-Peacock war ein mürrischer, verschlossener Mensch, der nichts so sehr wünschte, als mit sich und seinen Reagenzgläsern in Ruhe gelassen zu werden. Den Portier schaute er jeweils kaum an, wenn er das Gebäude betrat, und wenn er die Putzfrau aus Kenya noch antraf, die zweimal in der Woche ab 5 Uhr morgens die Labors reinigte, schnauzte er sie an, warum sie noch nicht fertig sei, und sagte ihr drohend, sie solle sich ja nicht einfallen lassen, irgend etwas auf den Pulten und Gestellen zu berühren. Ganz anders Alexander Fleming. Dem Portier nickte er freundlich zu, wenn er durch die Porte schritt, und wenn er der kenyanischen Putzfrau begegnete, fragte er sie stets, wie es ihr gehe, und manchmal brachte er ihr Schokolade für ihre Kinder mit. Er bedankte sich für die strahlend gereinigten Böden und sagte ihr, wie froh er sei, dass sie seine Unordnung so stehen lasse, wie sie war.

2. část:

Eines frühen Montagmorgens, als die Putzfrau auf der Tischkante von Foster Brack-Peacock ein verschimmeltes Yoghurt stehen sah, kippte sie dieses kurzerhand in den Abfallkübel, wusch das Glas aus und stellte es wieder auf seinen Platz.

3. část:

Als sie etwas später auch im Labor von Alexander Fleming ein verschimmeltes Yoghurt sah,

reinigte sie die Tischplatte darum herum mit großer Sorgfalt, ließ aber das Yoghurt stehen, so sehr es sie ekelte. So kam es, dass das Penicillin nicht von Foster Brack-Peacock entdeckt wurde, sondern von Alexander Fleming. Sir Alexander Fleming.

DISKUSE

Jakmile učebnice vyjde, stálo by za úvahu, zda vytvořit na katedře jazyků nový syllabus pro předmět např. se stejným názvem jako je název představeného souboru. Volit by si ho mohli studenti s NJ ze střední školy na stupni středně pokročilí (Mittelstufenniveau), minimálně na úrovni B1 ERR, ale i po absolvování výuky NJ na naší katedře jazyků.

ZÁVĚR

Publikace je výsledkem plodné mezinárodní spolupráce v celé řadě pracovních seminářů, vznikla tedy na základě shromážděných osvědčených zkušeností s ohledem na aktuální potřeby vysokoškolských studentů. Naši studenti využívali vzdělávací programy EU již před vstupem ČR do EU. Různé formy mobility budou nyní jistě přibývat, takže je potřeba se na ně připravit i v jazykové výuce co nejpraktičtěji.

Literatura:

Kolektiv autorů: Mit Deutsch in Europa studieren, arbeiten, leben, VŠ učebnice odevzdaná do tisku, Fraus, Plzeň

Kolektiv autorů: Rámcové curriculum výuky německého jazyka na vysokých školách a univerzitách v ČR a SR, Fraus, Plzeň, 2002

Kontakt:

PhDr. Mgr. Milada Odstrčilová, Katedra jazyků PEF ČZU Praha, +420224382847,
Odstrcilova@pef.czu.cz